

מקדש ההלכה הרב מואיז נבון

שמות פרק כה, ח וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכָם :

שמות רבה (וילנא) פרשת תרומה פרשה לד סימן א

... בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה 'עשה לי משכן' התחיל מתמיה ואומר: כבודו של הקדוש ברוך הוא מלא עליונים ותחתונים והוא אומר עשה לי משכן, ועוד היה מסתכל וראה ששלמה עומד ובונה בית המקדש שהוא גדול מן המשכן ואמר לפני הקדוש ברוך הוא (מלכים א ח) "כי האמנם ישב אלהים על הארץ?!". אמר משה, ומה בהמ"ק שהוא יותר ויותר מן המשכן שלמה אומר כן, משכן עאכ"ו! ... אמר הקדוש ברוך הוא: לא כשם שאתה סבור כך אני סבור אלא כ' קרש בצפון וכ' בדרום וחי' במערב ולא עוד אלא שארד ואצמצם שכינתי בתוך אמה על אמה.

R. Soloveitchik, Halakhic Man, p.48

When He said to Moses, "And let them make Me a sanctuary, that I may dwell among them", He thereby revealed the awesome mystery that God contracts His divine presence in this world.

p.45 - Homo religiosus, who thirsts for the living God, demolishes the bounds of this-worldliness, transforms himself into a pure spirit, breaks through all barriers, and ascends on high. For him the approach to God consists in a leap from the empirical and concrete into the transcendent and mysterious. Not so for halakhic man! When his soul yearns for God, he immerses himself in reality, plunges, with his entire being, into the very midst of concrete existence, and petitions God to descend upon the mountain and dwell within our reality, with all its laws and principles [i.e., halakha].

תלמוד בבלי מסכת נדה דף עג עמוד א

תנא דבי אליהו: כל השונה הלכות בכל יום - מובטח לו שהוא בן העולם הבא, שנאמר הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות. הדרך עלך תינוקות וסליקא לה מסכת נדה.

ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (בקובץ ישורון (כרך טו ע' שפא והלאה): דברי חכמינו ז"ל צריכים לימוד ועיון מדוקדק בכל תיבה ותיבה מדבריהם הקדושים, ויש לנו להתבונן היטב במימרא זו, מה שאמר כל השונה הלכות - ולא כל הלומד תורה בכל יום. וגם למה אמר הלכות לשון רבים. ומה מעליותא בדבר זה ששונה הלכות בכל יום ויום - תדיר. ומה יפה כחו של השונה הלכות בכל יום עד כי ניתנה הבטחה שהוא בן העולם הבא. וכן יש לנו להבין ולהשכיל ביאור הילפותא מקרא דהליכות עולם לו במה איירי הפסוק. ואיך הוא נלמד לזה השונה הלכות בכל יום.

~ כמותית ~

עיון יעקב, מס' נדה עג

כל השונה... – כמה הלכות ילמוד בכל יום? היינו מאה הלכות... וסמך לזה "מה ה' שאול מעמך" אל תקרי "מה" אלא "מאה" כי אין להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה...

ברכי יוסף אורח חיים סימן קנה

ב. תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העוה"ב. והגאון מהר"י בספר עיון יעקב כתב דמאה הלכות צריך ללמוד בכל יום, עש"ב, במסכת תמורה (יד ב) ונדה (עג א). ועמו הסליחה דמיעט בזכותן של ישראל, דסתמא דמילתא מיעוט רבים שנים (ב"ב ח: ועוד), ובשתיים עלתה לו להיות בן העוה"ב....

דרישה יורה דעה סימן רמו

... דהא דתנא דבי אליהו וכו' כבר כתב רש"י שם כל השונה הלכות פירוש הלכות פסוקות. ומ"ש רבינו תם כאן תלמוד בבלי בלול וכו' קאי אמה שכתב רבינו לפני זה אלימוד תשע שעות ביום דכיון שיש לו פנאי גדול ילמוד בתלמוד אבל הנך בעלי בתים שאינם לומדים כי אם ג' או ד' שעות לא ילמדו בתלמוד לחוד כנ"ל:

בית הבחירה למאירי מסכת נדה דף עג עמוד א

כל השונה הלכות ר"ל שאחר ששנה הסוגיא דרך מחקר ומשא ומתן מעלה בידו הראוי לברור דרך פסק וקובען לעצמו הלכות מובטח לו שהוא בן העולם הבא **שעל ידי כך מתישר בהוראה יפה יפה ונמצא מזכה את הבריות בהוראותיו** ואינו מכשילן כשאר התלמידים שאין נוהגין כן והביאור דרך רמז מדכתוב "הליכות עולם לוי" אל תקרי הליכות אלא הלכות ר"ל **אם הוא שונה הלכות על הדרך שביארנו "עולם לוי":**

ערוך לנר מסכת נדה דף עג עמוד א

בגמרא אל תקרי הליכות אלא הלכות. בביאור דרשה זו י"ל דענין מובטח לו שהוא בן עה"ב כבר בארו רז"ל שהרי כל ישראל יש להם חלק לעה"ב ואפילו חסידי אה"ע אבל החילוק הוא **שעה"ב לא יושג רק אחר צירוף כזהב וכסף מכל סיגי היצה"ר וחטאי העולם הזה אבל מי שנאמר בו שהוא בן העה"ב ינחול העה"ב בקלות מיד כשיצא מהעה"ז וילך לשם בדרך ישר כי יולך אותו ד' לשם וזה הענין הליכות א"ת הליכות אלא הלכות דבזה נבדל הלכה משקלי וטרי של הגמרא דשקלי וטרי הוא מברר ומלבן ומצרף הענין עד שיבא אל האמת אבל הלכה הוא האמת קיים לעד וכבר בארו התוס' בסוכה (ו ב ד"ה ורבי שמעון) בענין יש אם למקרא ולמסורת שהיכי שאין סותרים זה את זה נדרשו שניהם וכן הענין כאן בדרשה דהליכות דשניהם נדרשו ע"י שילמוד הלכות "הליכות עולם לוי" **ימצא דרך הישר להלך לעה"ב דכמו שלמד האמת הברור שאין צריך ליבון וצירוף עוד כן לא יצטרך צירוף לבא לעה"ב**. אכן לפ"ז יאמר אדם אי"כ לא אתעסק בשמעתתא דגמרא ובשקלי וטרי דהאמוראים ולא אלמד רק הלכות אמנם לראות שאין זה דרך הישר הדרך עלך מסכת נדה שתחלת המסכתא היא ... שקיל וטרי ... ולמה לי כל זה למה, לא כתב רבי רק דברי חכמים ומזה תפשוט שאין זה דרך התורה, אלא חפץ הקדוש ברוך הוא הוא **להתעסק בתורה** עד שיתלבן האמת ע"י החקירה והפפול וגם התנא דבי אליהו הראה בדבריו כן שלא אמר כל השונה הלכות כל היום אף שקיים מצות לימוד התורה נאמר והגית בו יומם ולילה אלא אמר **כל השונה הלכות בכל יום שמשמעו בתוך לימודו ילמוד בכל יום גם הלכות ולא יתעסק בשקלי וטרי לבד ולכן אם תשים עיניך על תחלת המסכתא אז תתעורר להבין דברי סוף המסכתא מה דתנא דבי אליהו שמי ששונה הלכות מובטח לו שהוא בן העולם הבא:****

שו"ת מנחת יצחק חלק א סימן נ

(ה) ובהז' ה"י נראה ליתן טעם על הסמיכות של תנא דבי אליהו, כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב, סוף מס' נדה, ... ובהז' שפיר יש לשער שעל מעשה בתלמיד הנ"ל, שגלה התנא דבי אליהו חטא שלו, שאף ששנה ושמש ת"ח הרבה בא לידי מכשול על ידי שנתעלם ממנו הלכה זו דבנות ישראל החמירו ע"ע, הזהיר את הת"ח לשנות **הלכות** בכל יום דרך אז מובטח שלא לבוא לידי מכשול ח"ו, ... וכונן ג"כ מה דסיים מס' נדה בזה, שעל ענינא דנדה תנאה.

ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (בקובץ ישורון, כרך טו ע' שפא והלאה):

... אמנם צריך האדם לידע, כי בלומדו את תורת ה' ובעמלו ויגיעו בדברי אלקים חיים, אינו עוסק בחכמה בלבד, כי תורת ה' - תורת חיים היא, ... ולא די בזה שהוא לומד את התורה, אלא העיקר הוא שהתורה היא תלמדנו... וכאשר יתבונן האדם בתורה, יראה לעיניו בכל פרט ממצוות התורה - עד כמה התורה מזככת ומצרפת את הבריות בכל מדה יקרה ונכונה. ונזכיר פרט אחד להתבונן בו, הנה בשלהי מסכת עוקצין אמרו, **לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל - אלא השלום**, שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, הרי שעל ידי שנתן הקדוש ברוך הוא את התורה לישראל, על ידי כך נתברכו בשלום, כי דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. ועל ידי ההתבוננות רואים איך שהתורה מרחקת את הפירוד והמחלוקת ומקרבת את השלום. ... כי מתוך התבוננות בדבריה והלכותיה של תורה - הנה ההלכות נעשים לו להליכות חיים. **וזהו שאמרו ז"ל כל השונה הלכות, להורותינו, כי רק באופן זה שלומד את התורה כהלכות - שהתורה תלמדנו הליכות עולם, והליכות חיוו הם ע"פ התורה, הרי הוא מצרף ומזכך את עצמו באמריה של תורה, ומובטח לו שהוא בן העולם הבא.**

ספר ישמח ישראל (בפרשת ויגש)

[מובא בשם כ"ק אדמו"ר מוורקא זצ"ל] 'כל השונה הלכות בכל יום' - משמעו כל היום, ואיך? אלא חוץ מהשעות שהוא יושב ועוסק בתורה וקיום מצות עשה, הרי כל שאר שעות היום, כל פעולה שהוא עושה וכל תנועה שהוא עושה בשאר דברי חול, הכל הוא עושה על פי תורה, זה נקרא שונה הלכות כל היום, ומובטח לו שהוא בן עולם הבא עכ"ק.

~ עולם הבא ~

p. 30 –Halakhic man's relationship to transcendence differs from that of the universal *homo religiosus*. Halakhic man does not long for a transcendent world, for "supernal" levels of a pure, pristine existence, for was not the ideal world ... created only for the purpose of being actualized in our real world? It is this world which constitutes the stage for the Halakhah, the setting for halakhic man's life. It is here that the Halakhah can be implemented to a greater or lesser degree. It is here that it can pass from potentiality into actuality. It is here, in this world, that halakhic man acquires eternal life!

~ מקדש ~

p.94 –The Halakha, ... which brings the Divine Presence into the midst of empirical reality, does not center about the [mishkan, mikdash,] synagogue or study house... The true sanctuary is the sphere of our daily, mundane activities, for it is there that the realization of Halakha takes place.